

Delrapportering av regeringsuppdrag

Uppdrag att förenkla regelverk

Carola Lindeberg, Carolina Liljenstolpe
& Caterina Carreman
RR 2025:03
Diarie-nr: 11-1844/2024 (KN2024/01546)

www.sgu.se

Författare: Carola Lindeberg, Carolina Liljenstolpe, Caterina Carreman
Granskad av: Göran Risberg
Ansvarig enhetschef: Göran Risberg
Redaktör: Lina Rönnåsen
Regeringsuppdragets fullständiga namn: Uppdrag att förenkla
regelverk i syfte att minska regelbördan för företag, KN2024/015

Omslagsbild: Kuddlava.
Fotograf: Caterina Carreman

Mars 2025

Sveriges geologiska undersökning

Box 670, 751 28 Uppsala
tel: 018-17 90 00
e-post: sgu@sgu.se
www.sgu.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
SGU:s uppdrag och verksamhetsområden.....	6
Metod.....	8
Insamling av förenklingsbehov	8
Kriterier för urval och prioriteringar.....	8
Resultat.....	9
Identifierade förenklingsåtgärder och handlingsplan	9
Behov av kontakter med berörda aktörer.....	11
Övergripande konsekvenser	12
Konsekvenser för företag	12
Konkurrens och samhällsekonomiska konsekvenser	13
Effekter på utgifter i statsbudgeten	13
Uppföljning och utvärdering.....	13
Referenser.....	14
Bilaga 1. Analys av förslag inom SGU:s uppdrag.....	15
Föreskrifter och vägledning inom vattenförvaltning.....	15
Bedömningsgrunder för grundvatten.....	16
Informationsinsamling om brunnar och grundvattentäkter	16
Handbok för att borra brunn.....	17
Föreskrifter om behörighet att utföra gruvmätning.....	18
Föreskrifter om gruv- och borrhålskartor	18
Redovisning av utförda arbeten i undersökningstillstånd	19
Förenklad malmbevisning.....	20
Generell översyn av minerallagen.....	20
Vägledning för delar av tillståndprocessen för gruvor	21
Föreskrifter och andra åtgärder inom koldioxidlagning.....	22
Handbok till konfliktmineralförordningen	23
Framtagande och uppdatering av checklistor.....	23
Bilaga 2. Analys av förslag som berör SGU:s uppdrag.....	25

Grundvattenuttag som anmälningspliktig vattenverksamhet	25
Uppgifter från dricksvattenleverantörer till en databas	25
Mineralstatistik i en samlad databas	26
Proaktivitet inom regelverk på nationell nivå samt inom EU	27

Sammanfattning

SGU ska på uppdrag av regeringen (KN2024/01546) se över förenklingsmöjligheter i regelverk som berör SGU:s verksamhetsområde, med syftet att förenkla för företag. I denna delrapport redovisas de regelverk som är mest betungande för företag och där det därmed kan finnas behov av förenklingsåtgärder.

De förenklingsåtgärder som presenteras i delrapporten inkluderar SGU:s egna regler och vägledningar och regler inom andra myndigheters ansvar, men som berör SGU:s verksamhetsområde. Många av de föreslagna åtgärderna behöver genomföras i samverkan med en eller flera andra myndigheter.

Bedömningen är att förenklingsåtgärderna ger både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser för företag. Minskad administrativ börda är exempel på kortsiktig konsekvens och ökad förutsägbarhet i tillståndprocesser är exempel på långsiktig konsekvens. De presenterade förenklingsåtgärderna är en bruttolista som kommer att vara föremål för intern prioritering på SGU under år 2025.

Inledning

Sveriges geologiska undersökning ska på uppdrag av regeringen (KN2024/01546) se över vilka behov och möjligheter det finns att förenkla regelverket inom myndighetens verksamhetsområde. Syftet med förenklingarna är att minska regelbördan för företagen. I uppdraget ingår även att genomföra de identifierade förenklingarna.

Denna rapport utgör redovisning av del ett av uppdraget. I enlighet med uppdragsbeskrivningen innehåller redovisningen resultat från en kartläggning och analys av vilka regelverk inom SGU:s uppdrag och verksamhetsområden som är mest betungande för företag och där behovet av förenklingsåtgärder är störst. Företag inom SGU:s ansvarsområde kan exempelvis vara gruvor, täkter och vattenverksamheter med grundvattenpåverkan. Redovisningen innehåller också en handlingsplan för det fortsatta arbetet.

Med ett företags regelbörda avses bland annat kostnader för företagen som uppstår på grund av lagar, förordningar och andra föreskrifter. Det innefattar administrativa kostnader, men även fullgörandekostnader som produktions- och investeringskostnader, samt alternativkostnader. Alternativkostnader följer bland annat av regler som minskar handlingsutrymmet för företag att utforma och utveckla verksamhetsformer och produkter, vilket kan vara särskilt hämmande för innovation. Regelförenkling ska bidra till att utforma enkla och tydliga regelverk som främjar företagets konkurrenskraft och tillväxtförmåga.

I uppdragets första del ingår att se över behov och möjligheter att förenkla myndighetens egna föreskrifter och allmänna råd samt att lämna förslag till förenklingar till andra myndigheter beträffande lagar och förordningar inom SGU:s verksamhetsområden. Uppdragets första del ska redovisas senast 15 mars 2025 till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) med kopia till Tillväxtverket. I uppdragets andra del ska SGU så långt det är möjligt genomföra de förenklingar som identifierats i del ett. Slutredovisningen av regeringsuppdraget ska innehålla beskrivningar av genomförda förenklingar och förväntade effekter för företagen. Slutredovisningen ska även innehålla metoder, hinder och möjligheter i arbetet med regelförenkling, tillsammans med en uppdaterad handlingsplan med förslag om fortsatta insatser. Slutredovisningen ska lämnas senast 15 mars 2026 till Regeringskansliet. SGU är en av flera myndigheter som innehar uppdraget, under samordning av Tillväxtverket.

Uppdragets utgångspunkt är förenklingar från företagens perspektiv, förutsättningar och behov. Enligt uppdraget ska myndigheterna prioritera att utreda möjligheterna att förenkla egna föreskrifter och allmänna råd. Om verkningfulla förenklingsåtgärder kräver ändringar av lagar och förordningar hos andra aktörer inom myndighetens verksamhetsområde, så ska myndigheterna lämna förslag på sådana ändringar. Förslag som avser ändringar i lag och förordning kan löpande överlämnas till ansvarigt departement (med kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet). Myndigheterna ska vid framtagning av förslag på regelförändringar göra erforderliga konsekvensanalyser i enlighet med gällande förordningar samt avvägningar.

SGU:s uppdrag och verksamhetsområden

SGU är Sveriges myndighet för frågor om berg, jord och grundvatten. SGU har i uppgift att tillhandahålla geologisk information för samhällets behov på kort och lång sikt. Myndighetens uppdrag är att:

- Främja en hållbar samhällsutveckling genom att tillhandahålla geologisk kunskap och vägledning till myndigheter, företag och allmänheten.
- Kartlägga Sveriges geologi och göra geologiska data tillgängliga för olika intressenter.

- Bidra till en effektiv användning och förvaltning av naturresurser, såsom mineral, grundvatten och jordmaterial.
- Skydda miljön genom att stödja arbetet med markföroreningar, grundvatten och klimatrelaterade frågor.
- Stärka Sveriges beredskap och riskhantering för geologiska faror som jordskred, erosion och radon.

SGU:s arbete är organiserat i flera olika verksamhetsområden, där det bland annat ingår:

- **Geologisk kartläggning** av berg, jordarter och grundvattenresurser. Detta inkluderar både fysiska och digitala kartor som används inom planering, byggnation och forskning.
- Övervakning, kartläggning och kunskapsspridning om **grundvattenresurser** i Sverige.
- Främjande av **mineralutvinning och gruvedrift** genom att undersöka och dokumentera förekomsten av mineraler och metaller samt deras potentiella ekonomiska betydelse.
- Framtagande av kunskap om mark och grundvatten som inkluderar **markföroreningar, erosionskontroll och andra miljörelaterade frågor** inklusive att förstå effekterna av klimatförändringar.
- **Kartläggning av havsbotten** för att förstå sedimentära processer, erosion och ekosystemens förutsättningar i syfte att användas inom kustskydd, vindkraftsutbyggnad och miljöskydd.
- **Risikanalyser** av jordskred, ras och radon vilket bidrar till samhällsplanering och förebyggande åtgärder.
- **Tillgängliggörande data** via digitala plattformar för att förbättra tillgången till och användningen av geologisk information.

SGU verkar inom ramen för både nationella och internationella lagar och regler som rör geologi, naturresurser, vatten och miljö. Enligt förordningen (2008:1233) med instruktion för SGU har myndigheten ansvar för att bidra till tillämpningen av lagstiftning som rör mineralresurser, grundvatten och miljöskydd samt kontinentalsockeln och geologisk lagring av koldioxid, exempelvis minerallagen (1991:45), miljöbalken (1998:808) och regler kring vattenförvaltning. SGU har även en rådgivande roll för att stödja andra myndigheter och beslutsfattare i frågor som rör geologiska resurser.

Internationellt påverkar SGU genom att bidra till uppfyllandet av EU-direktiv, såsom vattendirektivet (2000/60/EG) och direktiv om utvinningsavfall (2006/21/EG), samt genom att representera Sverige i internationella samarbeten som syftar till att säkerställa hållbar användning av naturresurser och anpassning till klimatförändringar. Myndigheten främjar också implementeringen av internationella konventioner som rör miljö och resurshantering. SGU:s expertis påverkar därför både nationell och global policyutveckling inom områden som hållbar resursförvaltning och miljöskydd.

Metod

Insamling av förenklingsbehov

Inom ramen för del ett av uppdraget kartlades myndighetens egna föreskrifter, vägledningar och annat hjälpmaterial i syfte att identifiera möjliga förenklingsåtgärder inom SGU:s verksamhetsområde. Kartläggningen omfattade även andra möjliga hinder inom myndighetens direkta uppdrag eller ansvarsområde som ansågs kunna vara betungande för företag. Vidare sammanställdes föreskrifter och vägledningar, eller andra möjliga regelförenklningar som faller under andra myndigheters ansvar men har beröringspunkter med SGU:s uppdrag. Bedömningar av om och hur förändringar i regler eller förenklingsåtgärd påverkar företag redovisas utifrån en effektlogik.

Som en del av uppdragets första del genomfördes även en hinderanalys. Analysen påvisade behovet av ytterligare information från företag och myndigheter om hinder för etablering och hållbar tillväxt inom mineralnäringen. För att möta detta behov upphandlades en extern konsult. Under 2025 kommer konsulten att genomföra intervjuer med 50 aktörer – företag, myndigheter och branschorganisationer – samt sammanställa en analys utifrån resultatet. Resultatet kan medföra ytterligare förslag på förenklingsåtgärder, vilka i så fall kommer att redovisas i uppdragets del två, i slutredovisningen år 2026.

Kriterier för urval och prioriteringar

SGU har föreskriftsrätt inom uppgiftsskyldighet för brunnborrning och brunnar enligt förordning (1975:425) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnborrning. För mineralområdet har SGU föreskriftsrätt enligt mineralförordningen (1992:825), inom grundvattenförvaltning enligt vattenförvaltningsförordningen (2006:440) och inom tillsyn av koldioxidlagring enligt förordningen (2014:21) om geologisk lagring av koldioxid.

SGU har i dagsläget totalt sju föreskrifter (där ändringsföreskrifterna inräknas tillsammans med ursprungsföreskriften). Därmed bedömdes det inte vara relevant att genomföra ett urval utifrån egna föreskrifter. Utöver åtgärder som syftar till förenkling av föreskrifter har det i arbetet också identifierats andra åtgärder som SGU kan vidta i syfte att förenkla för företag. Det senare rör sig företrädesvis om åtgärder som ligger inom, eller närliggande till, myndighetens vägledningsområde.

De åtgärder som presenteras i denna rapport bör betraktas som en bruttolista. Inom ramen för uppdraget har ingen prioritering gjorts utifrån kostnadseffektivitet, det vill säga med avseende på vilka åtgärder som skulle ge störst nytta. En prioritering av förenklingsförslagen samt möjligheter för resurser till arbetet kommer att hanteras vidare inom myndigheten under 2025. Det kan inte heller uteslutas att urval och prioriteringar kan motiveras utifrån den hinderanalys som genomförs av extern konsult (se avsnitt *Metod för insamling av förenklingsbehov*). Kriterierna för urval kommer i sådana fall presenteras i slutrapporteringen 2026.

Dock har viss indelning kunnat genomföras, då vissa åtgärder sammanfaller med andra uppdrag på myndigheten där dessa åtgärder bedöms ingå. Inom ramen för detta uppdrag finns därför hänvisningar till andra pågående regeringsuppdrag, med avsikten att berörda åtgärder kan hanteras inom dessa. SGU har för närvarande två ytterligare regeringsuppdrag som berör förenklingsåtgärder. Det ena uppdraget är enligt 3. *Näringslivsfrämjande* i SGU:s regleringsbrev 2024. (Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024). Det andra uppdraget är enligt 3. *Genomförande av delar av förordningen om nettonollindustrin avseende koldioxidlagring och koldioxidavskiljning (CCS)* i SGU:s regleringsbrev 2025 (Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025b).

Resultat

Identifierade förenklingsåtgärder och handlingsplan

I detta avsnitt sammanfattas de förenklingsåtgärder som SGU föreslår inom ramen för uppdraget. Mer detaljerade beskrivningar av åtgärderna finns i bilagorna 1 och 2.

Tabell 1 presenterar de förenklingsåtgärder som ligger under SGU:s eget regelverk eller egna vägledningar. Åtgärderna presenteras närmre i bilaga 1. Förenklingsåtgärderna handlar om justeringar i de föreskrifter som SGU ansvarar för eller som ligger inom myndighetens vägledningsansvar. Förslag på vidare arbete presenteras för respektive åtgärd. Förenklingsåtgärderna är inte presenterade i prioritetsordning och det finns behov av fortsatta diskussioner kring finansiering för genomförande av respektive förslag. Prioritering av åtgärdsförslagen och eventuell resurssättning kommer att genomföras under 2025. Om möjligt ska arbetet samordnas med andra pågående och planerade förenklingsuppdrag på myndigheten.

Tabell 1. Identifierade förenklingsåtgärder inom SGU:s eget regelverk eller myndighetens direkta verksamhetsområde.

Åtgärdsområde	Handlingsplan
Föreskrifter om kartläggning, riskbedömning och klassificering av status för grundvatten (SGU-FS 2023:1)	Förenkling av föreskrifterna sker fortlöpande inom arbetet med vattenförvaltningen.
Föreskrifter om miljökvalitetsnormer och undantag (SGU-FS 2023:2)	Förenkling av föreskrifterna sker fortlöpande inom arbetet med vattenförvaltningen.
Föreskrifter om övervakning av grundvatten (SGU-FS 2024:2)	Förenkling av föreskrifterna sker fortlöpande inom arbetet med vattenförvaltningen.
Föreskrifter om riskhanteringsåtgärder	Behovsutredning pågår inom arbetet med vattenförvaltningen.
Föreskrifter och allmänna råd om redovisning av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för grundvatten (SGU-FS 2017:1)	Förenkling av föreskrifterna sker fortlöpande inom arbetet med vattenförvaltningen.
Vägledning till föreskrifter om vattenförvaltning	Vägledning sker fortlöpande inom arbetet med vattenförvaltningen.
Bedömningsgrunder grundvatten, kvalitet	Uppdaterades senast 2024, inga behov av åtgärder kan identifieras.
Bedömningsgrunder grundvatten, kvantitet	Uppdaterades senast 2013, behov av uppdatering utifrån ett förenklingsperspektiv.
Handbok för att borra brunn	Uppdaterades senast 2016, behov av åtgärder utifrån ett förenklingsperspektiv.
Föreskrifter om behörighet att utföra gruvmätning (SGU-FS 2024:3)	Ändringsföreskrift SGU-FS 2024:3 trädde i kraft 31 januari 2025, inga behov av åtgärder kan identifieras.
Föreskrifter för gruv- och borrhålskartor (SGU-FS 2020:1)	Behov av översyn utifrån ett beredskapsperspektiv och eventuell justering utifrån ett förenklingsperspektiv.
Behov av regelgivning inom malmbevisning	Behov av utredning, ingår i regeringsuppdraget <i>3. Näringslivsfrämjande</i> enligt SGU:s regleringsbrev 2024.

Tabell 1. Fortsättning.

Åtgärdsområde	Handlingsplan
Nytt ärendesystem och tydliggjorda krav på inrapportering, Minerallagen	Behov av utredning, ingår i regeringsuppdraget <i>3. Näringslivsfrämjande</i> enligt SGU:s regleringsbrev 2024. Åtgärd avhängig nytt ärendehanteringssystem.
Vägledning för delar av tillståndsprocessen för gruvor	Behov av översyn och uppdateringar, ingår i regeringsuppdraget <i>3. Näringslivsfrämjande</i> enligt SGU:s regleringsbrev 2024.
Utredning om behov av föreskrifter, vägledning eller andra åtgärder inom tillsyn och tillstånd för koldioxidlagring	Behov av utredning och översyn och ingår i regeringsuppdraget <i>3. Genomförande av delar av förordningen om nettonollindustrin avseende koldioxidlagring och koldioxidavskiljning (CCS)</i> enligt SGU:s regleringsbrev 2025.
Handbok till konfliktmineralförordningen	Behov av utredning och ingår i regeringsuppdraget <i>3. Näringslivsfrämjande</i> enligt SGU:s regleringsbrev 2024.
Tillhandahålla eller uppdatera checklistor	Översyn och uppdatering behövs utifrån ett förenklingsperspektiv.

Tabell 2 presenterar förslag på förenklingsåtgärder inom områden som berör SGU:s uppdrag, men där SGU inte har eget mandat att genomföra åtgärder. Förenklingsåtgärderna behöver genomföras i samverkan med en eller flera andra myndigheter. Åtgärderna presenteras mer utförligt i bilaga 2. I tabell 2 presenteras också behov av externa utredningar för förenklingsåtgärder, där SGU behöver delta i arbetet men inte har eget mandat för genomförandet av utredningen eller eventuella förändringar i regelverket.

Tabell 2. Identifierade och prioriterade förenklingsåtgärder inom områden som berör SGU:s uppdrag eller är närliggande till SGU:s uppdrag, men där SGU inte har eget mandat att genomföra åtgärder helt själva.

Åtgärdsområde	Handlingsplan
Grundvattenuttag som anmälningspliktig vattenverksamhet	Behov av utredning om fördelar och nackdelar utifrån ett förenklingsperspektiv.
Uppgifter från dricksvattenleverantörer till en samlad databas	Utveckling av befintligt förslag i redovisning av ett regeringsuppdrag (Livsmedelsverket och SGU, 2024). Åtgärd avhängig utveckling av teknisk lösning för insamling.
Mineralstatistik i en samlad databas	Behov av samverkan med andra myndigheter, bland annat genom inspel i regeringsuppdraget till Naturvårdsverket och länsstyrelsen för budgetåret 2024.
Proaktivitet inom regelverk och regeltolkning	Behov av åtgärd och förslag läggs i regeringsuppdraget <i>3. Näringslivsfrämjande</i> enligt SGU:s regleringsbrev 2024. SGU bör fortsätta delta aktivt i relevanta arbetsgrupper på EU-nivå avseende regeltolkning och vägledning.

Behov av kontakter med berörda aktörer

I kartläggningsarbetet hölls kontakt med andra berörda myndigheter via den arbetsgrupp som samordnades av Tillväxtverket.

Som ett resultat av vissa föreslagna åtgärder i denna delrapportering adresseras ett behov av riktad samverkan eller dialog med några av de andra myndigheterna. Vad gäller föreslagna åtgärder riktade till gruvbranschen (stöd och information för delar av tillståndprocessen inklusive hänvisningar till Naturvårdsverkets vägledningar avseende miljöbedömningar och utvinningsavfall) finns behov av samverkan och dialog med Naturvårdsverket. Detta arbete sker förslagsvis inom ramen för regeringsuppdraget *3. Näringslivsfrämjande* enligt SGU:s regleringsbrev 2024.

Det finns även behov av samverkan med Naturvårdsverket i frågor som rör uppgifter från verksamhetsutövare i Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP, Mineralstatistik i en samlad databas). Lämpligen sker denna samverkan i första hand i samband med att SGU ger inspel i Naturvårdsverkets och länsstyrelsens uppdrag *Nytt system för företagens miljörapportering*, enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för år 2024. Vad gäller åtgärd som rör anmälningsplikt för grundvattenbortledning ser SGU ett behov av att samverka främst med Havs- och vattenmyndigheten, men även länsstyrelserna (Grundvattenuttag som anmälningspliktig vattenverksamhet). Samverkan med Havs- och vattenmyndigheten i arbetet med grundvattenföreskrifterna följer vattenförvaltningscykeln och befintliga upprättade arbetsformer inom vattenförvaltningen (Föreskrifter och vägledning inom vattenförvaltning). För hantering av Dricksvattendirektivet och insamling av råvattendata (Uppgifter från dricksvattenleverantörer till en databas) behövs samverkan med främst Livsmedelsverket, men även med andra aktörer som berörs av insamlingen eller använder data.

I utredningen inför eventuellt framtagande av föreskrifter eller andra åtgärder inom koldioxidlagring kommer det finnas ett behov av samverkan med Energimyndigheten (Föreskrifter och andra åtgärder inom koldioxidlagring). Denna samverkan kommer behöva ske inom ramen för regeringsuppdraget enligt *3. Genomförande av delar av förordningen om nettonollindustrin avseende koldioxidlagring och koldioxidavskiljning (CCS)* i SGU:s regleringsbrev för år 2025.

Tillhandahållande och uppdatering av checklistor på olika områden kommer troligtvis medföra behov av samverkan med flera myndigheter eftersom visst innehåll i checklistorna bör överensstämma med respektive myndighets vägledning på området (Framtagande och uppdatering av checklistor).

Som påtalas ovan kommer en extern konsult genomföra intervjuer vad avser hinder för etablering och hållbar tillväxt av företag inom mineralnäringen med 50 aktörer – företag, myndigheter och branschorganisationer – samt sammanställa en analys utifrån svaren. Resultatet kan medföra ytterligare förslag på förenklingsåtgärder och därmed även adressera ytterligare behov av myndighetssamverkan.

Övergripande konsekvenser

I detta avsnitt redovisas på en övergripande nivå de konsekvenser som har identifierats för de föreslagna åtgärderna. Effektlagen för respektive åtgärd återfinns under varje enskilt förslag (se bilaga 1 och 2). Endast en kortfattat konsekvensanalys redovisas, där konsekvenser för företagen är i fokus, eftersom förslag på regeländringar inte ingår inom ramen för detta uppdrag. Redovisningen följer därmed inte Förordning (2024:183) om konsekvensutredningar. En formell konsekvensutredning behöver genomföras i samband med att ett eventuellt regeländringsförslag ska tas fram.

Konsekvenser för företag

De åtgärder som föreslås i denna rapport kan ge både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser för företag. Konsekvenser som uppstår direkt efter, eller i direkt anslutning till, att åtgärderna har genomförts räknas som kortsiktiga. Det kan handla om minskad administrativ börda eller effektivisering av verksamheten eller någon beslutsprocess. Andra åtgärder ger långsiktiga konsekvenser, det vill säga konsekvenser som utvecklas mer över tid. Förenklingar av regelverk och vägledning kan på längre sikt medföra ökad förutsägbarhet, som i sin tur kan effektivisera framtida tillståndsprocesser.

De åtgärder som föreslås i föreliggande uppdrag bedöms ha potential att medföra direkta konsekvenser för företagen, med undantag för grundvattenföreskrifterna (se avsnitt *Föreskrifter och vägledning inom vattenförvaltning* i bilaga 1). Dessa föreskrifter riktar sig i första hand till vattenmyndigheterna. De indirekta konsekvenserna för verksamhetsutövare, exempelvis ökad tydlighet gällande krav i tillståndsprocesser, bedöms ändå vara av viss betydelse. Tydligheten kan exempelvis bidra till högre effektivitet i verksamhetsutövarnas arbete med framtagande av utredningar. Därför anses det vara relevant att även redovisa hur föreskriftsarbetet inom vattenförvaltningsarbetet beaktar förenkling åtgärder.

Exempel på konsekvenser för företag

Kortsiktiga konsekvenser:

1. **Minskad administrativ börda** genom till exempel förenklade krav på rapportering eller tydligare regler om vad som ska rapporteras så att tidsåtgången kan minimeras.
2. **Effektiviseringsvinster och resursbesparingar** i exempelvis tillståndsprocesser kan erhållas genom tydliga, ändamålsenliga och aktuella checklistor eller vägledningar. Vidare kan förenklingar effektivisera handläggningen och leda till snabbare tillståndsprocesser.

Långsiktiga konsekvenser:

3. **Ökad förutsägbarhet** genom att krav på företag tydliggörs. Standardiserade regler och vägledningar kan underlätta för likartade bedömningar i olika insatser och skapar bättre planeringsförutsättningar för företag.
4. **Ökad beredskap** genom att företagen rapporterar uppgifter till myndigheter som i sin tur genomförs analyser av försörjningskedjor. Analyserna ökar förutsättningarna för att vidta åtgärder som på lång sikt stärker sektorn.
5. **Anpassning till svenska förhållanden** genom att omvärldsbevakning och proaktivt arbete från myndigheters sida kan leda till att EU:s regelverk bättre kan anpassas efter svenska förhållanden.

Konkurrens och samhällsekonomiska konsekvenser

Enklare regler kan ge incitament till små och medelstora företag att komma in på marknaden, vilket främjar konkurrens på lika villkor. Exempelvis har mineralsektorn en heterogen sammansättning, där företag i alla storlekar finns representerade. Framför allt täktverksamheter präglas av småskalighet med stor andel mikroföretag.

Minskad administrativ börda, effektiviseringsvinster och ökad förutsägbarhet bidrar generellt sett till ökade incitament till investering i olika sektorer och därmed i förlängningen till ökad sysselsättning. Ökad motståndskraft för svenska företag förväntas bidra till minimerade störningar vid exempelvis geopolitiska konflikter. Proaktivitet i regelutveckling kan minska risken för felriktade åtgärder som kan vara kostsamma eller ineffektiva. Tydlighet i regelverket kring vattenförvaltning leder till ett mer kostnadseffektivt arbete för både myndigheter och företag.

Effekter på utgifter i statsbudgeten

De föreslagna åtgärderna bedöms i huvudsak inte medföra konsekvenser för statsbudgeten, då flera av dem faller inom myndighetens befintliga uppdrag och kan finansieras inom ramen för grundanslaget. I några fall föreslås dock åtgärder som förutsätter investeringar i tekniska lösningar och finansiering av system (se avsnitt *Redovisning av utförda arbeten* i bilaga 1 samt avsnitten *Uppgifter från dricksvattenleverantörer till en databas* och *Mineralstatistik i en samlad databas* i bilaga 2). För dessa åtgärder kan konsekvenser för statsbudgeten inte uteslutas, om inte statens medel omfördelas inom befintliga ramar.

Uppföljning och utvärdering

De presenterade förslagen på förenklingsåtgärder är en bruttolista som kommer att vara föremål för intern prioritering på myndigheten under år 2025 (se avsnitt *Kriterier för urval och prioriteringar*). Lämpligen utgår denna prioritering från resultatet av den hinderanalys som genomförs av extern konsult (se avsnitt *Metod*

Insamling av förenklingsbehov). En extern hinderanalys bedöms utgöra ett första steg för att följa upp åtgärderna. I vissa fall finns osäkerheter kring konsekvenserna av de föreslagna åtgärderna. I dessa fall föreslås en mer noggrann utredning av åtgärdsförslaget i ett första steg. I en sådan utredning kan det också ingå att göra en bedömning av vilka konsekvenser en eventuell åtgärd kan föra med sig.

Referenser

- Europeiska rådet, 2024: Budapestförklaringen om den nya given för den europeiska konkurrenskraften. Pressmeddelande 8 november 2024 15:20.
<<https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2024/11/08/the-budapest-declaration/>>
- Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024: Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Sveriges geologiska undersökning. (KN2023/04612, KN2023/04632 (delvis), KN2023/04008 m.fl.
- Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025a: PM Strategiska projekt – Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om nettonollindustrin (KN2025/00239).
- Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025b: Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Sveriges geologiska undersökning (KN2024/02544 (delvis) KN2024/02567).
- Livsmedelsverket och SGU, 2024: Nationell insamling av information från dricksvattenleverantörer, Rapportering av regeringsuppdrag för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata och dricksvattendata. Livsmedelsverkets rapportserie. Dnr 314–1699/2023 (SGU) och Dnr 2023/02891 (SLV).
- SOU 2024:98: En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess. Stockholm 2025.

Bilaga 1. Analys av förslag inom SGU:s uppdrag

Bilagan presenterar en detaljerad redovisning av de identifierade förenklingsåtgärder som ligger under SGU:s eget regelverk eller verksamhetsområde.

Föreskrifter och vägledning inom vattenförvaltning

SGU är enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) föreskrivande myndighet om vattenförvaltningsföreskrifter om grundvatten, samt för föreskrifter om råvatten som används för dricksvattenproduktion. Föreskrifterna baseras på främst på vattendirektivet (2000/60/EG), grundvattendirektivet (2006/118/EG) samt dricksvattendirektivet ((EU)2020/2184). De bestämmelser som berör SGU:s föreskrifter är implementerade i svensk lagstiftning via Miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen (2004:660). SGU har också vägledningsansvar för föreskrifterna.

Förslag till åtgärder

För både föreskrifter och vägledningar inom vattenförvaltningen pågår ett fortlöpande förenklingsarbete. Arbetet påverkas därmed inte av detta regeringsuppdrag. I syfte att underlätta företagens användning av föreskrifterna kan utbildningar riktade till företag och konsulter genomföras.

Föreskrifterna och vägledningarna från SGU angående vattenförvaltningen riktar sig till vattenmyndigheterna. Eftersom vattenmyndigheterna överläter en stor del av det operativa arbetet inom vattenförvaltningen till länsstyrelserna berör föreskrifterna och vägledningarna även dem. Föreskrifterna och vägledningarna används också av företag och kommuner i samband med bedömningar om påverkan på grundvatten, till exempel vid tillståndsprövning för ny eller ändrad verksamhet eller inom den kommunala planeringen.

Föreskrifter och vägledningar inom vattenförvaltningen ses över och justeras fortlöpande vid behov. Motiveringar till revideringar kan exempelvis vara behov av förtydliganden utifrån praxis och erfarenheter från det praktiska arbetet, nya domar från svensk domstol eller EU, eller ändringar i den svenska implementeringen av direktiven. I samband med revideringar av föreskrifterna skickas de på remiss till berörda myndigheter och branschorganisationer, vilket innebär att företaget har möjlighet att framföra förenklingsbehov.

Förväntade konsekvenser

Föreskrifter och vägledningar riktas till myndigheter, men förenklingsåtgärder i form av exempelvis förtydliganden eller utbildningar avseende främst riskbedömning och klassificering av status också vara till fördel för företag och kommuner i bedömning av miljöpåverkan i samband med tillståndprocesser och planering. Ökad tydlighet kan exempelvis bidra till högre effektivitet i arbete med framtagande av utredningar.

Förslag till fortsatt arbete

Under 2023 till 2027 pågår ett arbete med att implementera dricksvattendirektivet i SGU:s vattenförvaltningsföreskrifter och vägledningar. Inom det arbetet kommer nya och reviderade föreskrifter och tillhörande vägledningar att hanteras fortlöpande. SGU behöver genomföra utbildningar angående föreskrifter och vägledningar, riktade till företag. Samverkan sker främst med Havs- och vattenmyndigheten, men dialoger behövs även med Livsmedelsverket och vattenmyndigheterna samt andra berörda myndigheter.

Bedömningsgrunder för grundvatten

SGU sammanställer bedömningsgrunder för påverkan på grundvatten. Bedömningsgrunderna används av både myndigheter och företag när de utvärderar en verksamhets påverkan på grundvatten, inte minst i tillståndsansökningar till nya och ändrade verksamheter. Felaktiga bedömningar kan få stora konsekvenser dels utifrån påverkan på miljön, dels eftersom företag kan förhindras att utveckla sin verksamhet om det ställs allt för stränga krav på miljöhänsyn. Uppdaterade och tydliga bedömningsgrunder är därmed viktigt utifrån ett förenklingsperspektiv.

SGU:s bedömningsgrunder för vattenkvalitet uppdaterades under 2024. Dokumenten publicerades digitalt och det kan därmed ske fortlöpande uppdateringar vid behov. Bedömningsgrunder för vattenkvantitet och grundvattenbortledning är dock utdaterade och det finns behov av uppdatering.

Förslag till åtgärder

SGU bedömningsgrunder för vattenkvantitet och vattenbortledning behöver uppdateras och publiceras på webben.

Förväntade konsekvenser

Uppdaterade bedömningsgrunder förbättrar företagens möjligheter till relevanta och korrekta miljökonsekvensbeskrivningar, som i sin tur kan ge effektivare tillståndprocesser och samtidigt bidra till starkare miljöskydd.

Förslag till fortsatt arbete

SGU har under 2025 påbörjat ett projekt för uppdatering av bedömningsgrunder för vattenkvalitet och grundvattenbortledning.

Informationsinsamling om brunnar och grundvattentäkter

SGU tar emot information om brunnar och grundvattentäkter enligt Lag (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnsborrning. Kopplat till lagen finns Förordning (1975:425) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnsborrning.

Krav på inlämning av information om brunnar riktas till företag som borrar brunnar. Berörda företag ska lämna information om enskilda brunnars läge och tekniska data såsom djup, jorddjup, foderrörlängd, dimensioner, vattenkapacitet, vattennivåer och brunnens användningsområde. Den insamlade informationen om brunnar lagras i databasen Brunnsarkivet. SGU har möjliggjort en digital inlämning, men utifrån formuleringar i lagen ska det finnas möjlighet att lämna in begärda uppgifter på andra sätt. Det finns också möjlighet för privatpersoner att rapportera in en brunn till Brunnsarkivet, men det är i nuläget inget lagkrav. Uppgifter om brunnar finns att tillgå för allmänheten genom SGU:s kartverktyg.

Krav på inlämning av information angående grundvattentäktundersökningar riktas till den som yrkesmässigt utför grundvattenundersökningar. Endast ett fåtal grundvattentäktundersökningar lämnas in till SGU. Det finns otydligheter beträffande hanteringen av känsliga uppgifter inom insamlingen av informationen om grundvattentäktsundersökningar. SGU har ett otillräckligt system för att hantera inkomna rapporter om grundvattentäktundersökningar, där hanteringen av känsliga uppgifter och sekretessfrågan utgör svårigheter både i lagring av informationen och vid utlämning av information.

Förslag till åtgärder

Det finns ett behov av att utreda regelverket angående insamlandet av data och undersökningar. I utredningen ingår att se över möjligheterna för förenklingar för företag som lämnar data, samt att se över förvaltningen av känsliga uppgifter.

Förväntade konsekvenser

Konsekvenserna för företag är avhängt resultat från en utredning. Bedömningen är att företag påverkas positivt om den idag lagkrävda insamlingen av data från brunnsborrning och grundvattentäktundersökningar kan bli mer digital eller på annat sätt bli mindre arbetskrävande för datainlämnaren. Företagen har också nytta av att informationen är så komplett och tillgänglig som möjligt, både vad det gäller brunnsuppgifter och grundvattentäktundersökningar, samtidigt som känsliga uppgifter inte ska riskera att röjas. Informationen kan komplettera egen provtagning eller göra den egna borrningen eller täktundersökningen mer effektiv. Även i kommunala planeringssammanhang eller i företags tillståndsansökningar kan informationen användas för att få mer underlag i bedömningen av miljöpåverkan.

Förslag till fortsatt arbete

SGU behöver genomföra en utredning av regelverket angående insamlandet av data och undersökningar, inlämningsmöjligheter och förvaltningen av databasen. Samverkan behöver ske med bland annat brunnsborrhare och andra företag samt andra myndigheter som är i behov av information från Brunnsarkivet.

Handbok för att borra brunn

SGU har i samverkan med Socialstyrelsen, RISE och branschorganisationer för borrhärd företag utarbetat "Vägledning för att borra brunn", också kallad Normbrunn -16. Det är en handbok som ger stöd för borrentreprenörer, tillståndsgivare och fastighetsägare. Handboken vänder sig i första hand till brunnsborrhare, men också till fastighetsägare och företag som vill anlägga vatten- eller energibrunnar. Genom att följa anvisningarna i handboken ökar möjligheten att få säker vattenförsörjning och miljösäkra energibrunnar. Handboken är från 2016 och det finns därmed behov av uppdatering.

Förslag på åtgärder

Det finns behov av en översyn och uppdatering av handboken. Arbetet behöver genomföras av SGU i samverkan med branschorganisationer.

Förväntade konsekvenser

Genom att uppdatera handboken utifrån nya regleringar och ny kunskap kan SGU underlätta för företag som etablerar brunnar, avsedda för vattenförsörjning eller energiutvinning.

Förslag till fortsatt arbete

SGU behöver samordna ett eventuellt arbete med uppdatering med andra myndigheter och branschorganisationer.

Föreskrifter om behörighet att utföra gruvmätning

SGU föreskriver om behörighet vad avser gruvmätnare med stöd av 62 § mineralförordningen (1992:285).

Enligt mineralförordningen (1992:285) krävs att den som upprättar gruv-, borrhåls- eller slutkartor är behörig att utföra gruvmätning. Enligt SGU:s föreskrifter och allmänna råd om behörighet att utföra gruvmätning (SGU-FS 2015:1) ska den som ansöker om behörighet göra det skriftligen till SGU. Till ansökan ska 1. personbevis, 2. handlingar som styrker att utbildnings- och praktikkraven är uppfyllda samt 3. intyg om fullgott färgseende bifogas.

Gruvmätning utförs idag digitalt. Teknisk utveckling med exempelvis hjälpmedel som möjliggör justering och invertering av färger har medfört att det inte är nödvändigt med fullgott färgseende för att kunna utföra arbetsuppgifterna. Kravet på intyg om fullgott färgseende riskerar därmed att vara en orsak för diskriminering i och med att en person med icke fullgott färgseende kan missgynnas i en i övrigt jämförbar situation.

Förslag till åtgärder

En justering av föreskrift om behörighet att utföra gruvmätning har genomförts och kravet på intyg om fullgott färgseende utgår genom Föreskrifter om ändring i Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter och allmänna råd (SGU-FS 2015:1) om behörighet att utföra gruvmätning (SGU-FS 2024:3).

Förväntade konsekvenser

Kravet på intyg om fullgott färgseende har inte beskrivits som ett omfattande problem av branschen och därmed bedöms konsekvenserna i form av minskad börda, som exempelvis administrativa kostnader, vara försumbar. Åtgärden har ändå bedömts vara nödvändig utifrån ett förenklingssyfte, på grund av den tekniska utvecklingen och risken för orsak till diskriminering.

Förslag till fortsatt arbete

En ändringsföreskrift remitterades under hösten 2024. Ändringsföreskriften SGU-FS 2024:3 beslutades den 2 december 2024 och trädde i kraft 31 januari 2025. Inget fortsatt arbete föreslås.

Föreskrifter om gruv- och borrhålskartor

SGU föreskriver om gruv- och borrhålskartor enligt bemyndigande 50 § mineralförordningen (1992:285).

Det geopolitiska läget har förändrats sedan SGU:s föreskrifter och allmänna råd om gruv- och borrhålskartor (SGU-FS 2020:1) justerades senast. Detta medför att det finns ett behov av att se över relevansen och funktionaliteten av kartor utifrån ett beredskapsperspektiv. Föreskriften kan även behöva ses över utifrån ett förenklingssyfte, exempelvis avseende avsnitten om undersökningsarbeten och gruvkartans tillgänglighet.

Förslag till åtgärder

Förslaget är att det genomförs en översyn av föreskrifter och allmänna råd om gruv- och borrhålskartor, i första hand med avseende på beredskap. Eventuella åtgärder eller justering av föreskriften i regelförenklingssyfte bör genomföras samtidigt.

Förväntade konsekvenser

Konsekvenserna för företagen är i viss mån oklara, detta behöver utredas. Allmän översyn av föreskrifter i syfte att förenkla och minska omfattningen av krav kan generellt sett bidra till färre regler att förhålla sig till. Översyn av föreskriften om gruv- och borrhålskartor utifrån ett beredskapsperspektiv kan i förlängningen bidra till sektorns motståndskraft och resiliens i händelse av störningar.

Förslag till fortsatt arbete

SGU bör genomföra en behovsanalys och utreda skäl för prioritering av en generell översyn av föreskriften, med avseende på beredskap och förenklingsmöjligheter.

Redovisning av utförda arbeten i undersökningstillstånd

SGU har föreskriftsrätt om rapporteringsskyldighet enligt bemyndigande 16 a § mineralförordningen (1992:285).

Idag finns brister i hanteringen av äldre resultat från undersökningsarbeten som utförts för att påvisa koncessionsmineral. Vidare finns brister i hantering av underlag som är utifrån tidigare meddelade undersökningstillstånd. Det är oklart om samtliga underlag lämnas in till Bergsstaten och rapporteringen från företag sker i varierande format, vilket försvårar översikt och vidare användning av informationen. Tydliga krav och ett enklare och mer ändamålsenligt system för inrapportering förenklar för företag att lämna in fullständiga och användbara undersökningsresultat. Detta stärker kvaliteten på underlagen och möjliggör att framtida aktörer kan nyttja resultaten.

Förslag till åtgärder

Det finns behov av att utreda en eventuell översyn av föreskrift om rapporteringsskyldighet. En utredning och eventuell översyn behöver dock invänta ett nytt ärendehanteringssystem på Bergsstaten.

1. Utveckling av nytt ärendehanteringssystem

Bergsstaten utvecklar ett nytt ärendehanteringssystem som underlättar inrapportering av undersökningsresultat. Detta system bör möjliggöra:

- Standardiserade format för inrapportering.
- Översiktlig beskrivning av krav och dokumentation.
- En smidig uppladdningsfunktion för företag.

2. Utredning av föreskrifter och regler

Parallellt med utvecklingen av det nya systemet bör det utredas om det behövs ändringar i föreskrifter eller minerallagen för att tydliggöra kraven på vad som ska rapporteras in. Dessa förändringar kan säkerställa bättre regelefterlevnad och långsiktig användbarhet av rapporterade resultat.

Förväntade konsekvenser

Genom en standardiserad inrapportering av undersökningsresultat skapas en effektivare administration som minskar den administrativa bördan för både företagen och Bergsstaten. Ökad tillgång på data minskar kostnaderna för nya undersökningsarbeten av företag som avser att nyttja samma resurs. Ett större och mer tillgängligt utbud av underlag från tidigare undersökningsarbeten stärker beslutsunderlag och kommande investeringar inom mineralutvinning.

Förslag till fortsatt arbete

Det fortsatta arbetet är avhängigt utvecklingen av ett nytt ärendehanteringssystem på Bergsstaten. Arbetet med ärendehanteringssystemet kommer att inledas under 2025. Regelverk och föreskrifter bör anpassas efter de tekniska förutsättningarna, med målet att förbättra både hanteringen och nyttan av undersökningsresultat. Förslaget är att en översyn genomförs inom regeringsuppdraget 3. *Näringslivsfrämjande* enligt SGU:s regleringsbrev 2024.

Förenklad malmbevisning

Enligt 4 kap. 6 § minerallagen ska vissa förutsättningar vara uppfyllda för att en bearbetningskoncession ska kunna beviljas. Fyndighetens storlek, kvalitet och ekonomiska lönsamhet måste kunna styrkas, så kallad malmbevisning.

Industriverket publicerade riktlinjer avseende malmbevisning år 1976 och någon uppdatering av dessa riktlinjer har inte genomförts sedan dess. Därmed finns ett stort behov av översyn och revidering avseende såväl språk som innehåll. Dessutom är det oklart vad riktlinjerna har för juridisk status och huruvida dessa bör upphävas. Otydligheter beträffande vad som ska ingå i en malmbevisning har lyfts av företag i gruvbranschen. Detta leder till att företag lämnar in underlag av varierande typ och kvalitet. Det finns också en osäkerhet gällande när det är befogat från Bergsstatens sida att ställa krav på kompletteringar och vilka krav på kompletteringar som är rimliga att ställa. Osäkerheten medför även att ansökningsprocessen för bearbetningskoncessioner kan förlängas i onödan.

Förslag till åtgärder

För att skapa tydlighet och enhetlighet kring de krav som ställs i malmbevisningen föreslås att en utredning bör genomföras för att fastställa statusen för befintliga riktlinjer och bedöma om dessa kan upphävas. Nyttan av att i stället införa föreskrifter på området behöver analyseras, särskilt med fokus på hur dessa kan bidra till tydligare krav med fokus på regelförenkling. Utifrån det senare behöver det även utredas om handbok på området är att föredra.

Förväntade konsekvenser

Genom föreskrifter eller handbok om malmbevisning kan företag erhålla tydligare information kring vad som krävs i malmbevisningen, vilket minskar osäkerhet och administrativa kostnader. För Bergsstaten innebär enhetliga krav effektivare hantering av kompletteringsprocesser och stärkt rättssäkerhet. Tydligare regler kan också minska ekonomiska förluster för företag, exempelvis genom att begränsa ställtid och risken för uteblivna vinster.

Förslag till fortsatt arbete

SGU behöver som ett första steg påbörja en utredning för att klargöra riktlinjernas status samt utreda behovet av föreskrifter eller om handbok är att föredra utifrån ett regelförenklingsperspektiv. Dialog bör därefter inledas med företag och andra berörda aktörer för att säkerställa att eventuellt framtida regelverk är tydligt. Förslaget är att arbetet genomförs inom regeringsuppdraget 3. *Näringslivsfrämjande* enligt SGU:s regleringsbrev 2024.

Generell översyn av minerallagen

Det finns ett behov av en generell översyn av minerallagen, eftersom den senaste helhetsöversynen ägde rum för 30 år sedan. Sedan dess har både tekniken och samhället utvecklats avsevärt, vilket påverkar tillämpningen av lagen. Vidare är en översyn motiverad med anledning av andra nya och kommande regelförändringar, såsom revideringen av Industriutsläppsdirektivet,

IED (2010/75/EU), direktivet om företags hållbarhetsrelaterade akksamhetskrav ((EU) 2024/1760), anpassningen av svensk lagstiftning till förordningen om kritiska råmaterial ((EU) 2024/1252, CRMA) och EU-kommissionens föreslagna ”omnibus-förenklingspaket” i syfte att minska den administrativa bördan för företag i samband med hållbarhetsrapporteringar (Europeiska rådet, 2024).

Förslag till åtgärder

Innan en översyn av minerallagen kan påbörjas är det nödvändigt att invänta utvecklingen av andra regleringar, såsom anpassningen av svensk lagstiftning till CRMA, vilken förväntas påbörjas år 2025. SGU kan föreslå att en utredning eller översyn av minerallagen initieras i samband med dessa anpassningar. En sådan översyn bör genomföras i nära samverkan med berörda myndigheter för att säkerställa att eventuella förslag på lagändringar blir ändamålsenliga.

Förväntade konsekvenser

Det är i nuläget oklart om en översyn av minerallagen kan leda till förenklingar för företag. Detta behöver utredas närmare i samband med en framtida översyn. Därmed är konsekvenserna för företag och andra aktörer svåra att förutse.

Förslag till fortsatt arbete

Som ett första steg bör utvecklingen av andra relevanta regleringar, i första hand anpassningen av svensk lagstiftning till CRMA under år 2025, inväntas. Arbetet med en bredare översyn av minerallagen ingår lämpligen som ett led i arbetet med Redovisning av utförda arbeten inom regeringsuppdraget 3. *Näringslivsfrämjande* enligt SGU:s regleringsbrev 2024.

Vägledning för delar av tillståndsprocessen för gruvor

SGU instruktion 3 § medför att myndigheten bland annat ska ”*tillhandahålla vägledning och prospekteringsinformation till företag som planerar att prospektera i Sverige*”.

Tillståndsprocesser för gruvor utgör en osäkerhetsfaktor för företag. Processer upplevs ofta som tidskrävande och oförutsägbara, något som kan hämma investeringsviljan och även försvåra regelefterlevnad. Vägledning är motiverad på grund av att osäkerheter kring tolkning av regelverken samt osäkerhet över vilka regelverk som är relevanta för att kunna starta en gruva. I dagsläget saknas vägledning kopplad till tolkning och tillämpning av relevanta regelverk för ansökan om undersökningstillstånd, bearbetningskoncession och miljö tillstånd för gruvor.

SGU hade under 2015–2016, ett regeringsuppdrag att ta fram en vägledning avseende tillståndsprocesser för gruvnäringen i samråd med Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Västerbotten. Utifrån SGU:s instruktion har myndigheten mandat att uppdatera delar av vägledningen. Utifrån ett förenklingsperspektiv bör dock en uppdaterad vägledning inte begränsas till prospekteringsfasen. En uppdaterad vägledning bör ta ett helhetsgrepp och omfatta hela vägen från prospektering till drift av gruva. SGU ser därför ett behov av att samverka med Naturvårdsverket som har befintliga vägledningar avseende miljöbedömningar samt utvinningsavfall.

I en uppdatering är det ytterst viktigt att även förtydliga kopplingen av den svenska lagstiftningen till relevanta EU-direktiv och förordningar.

Förslag till åtgärder

Den tidigare vägledningen behöver ses över och uppdateras för att bättre spegla aktuella regelverk och praxis. Genom att göra vägledningen webbaserad kan framtida uppdateringar förenklas och tillgängligheten förbättras för alla berörda parter.

Förväntade konsekvenser

Genom att relevanta regelverk för gruvor beaktas i en uppdaterad vägledning kan Sverige säkerställa enklare regel efterlevnad för verksamhetsutövare. Detta skapar bättre förutsättningar för hållbara investeringar, samtidigt som tillståndprocesserna blir mer transparenta och förutsägbara för företag.

Förslag till fortsatt arbete

SGU behöver genomföra en översyn och uppdatering av SGU:s tidigare vägledning på området. Lämpligen genomförs en sådan översyn inom regeringsuppdraget 3. *Näringslivsfrämjande* enligt SGU:s regleringsbrev 2024. Arbetet behöver genomföras i samråd med Naturvårdsverket.

Föreskrifter och andra åtgärder inom koldioxidlagring

Enligt 26a § Miljötillsynsförordningen (2011:13) har SGU ansvar för tillsynen av geologisk lagring av koldioxid. Vidare framgår av Förordningen (2014:21) om geologisk lagring av koldioxid att SGU har föreskriftsrätt avseende avgifter, rapportering och förteckningar.

För närvarande bedrivs ingen verksamhet i Sverige inom geologisk lagring av koldioxid, varför behov av föreskrifter saknas. Därmed har inga sådana föreskrifter utarbetats. Det finns dock möjlighet att proaktivt utarbeta föreskrifter och vägledning för att skapa en tydlig riktning och underlätta för företag genom att minimera administrativa krav.

SGU fattar beslut om undersökning av kontinentalsockeln och förbereder många kontinentalsockelärende för regeringen. Dessa undersökningar krävs för att kunna ansöka om geologisk lagring av koldioxid. SGU har inte föreskriftsrätt gällande tillståndsgivning för denna typ av verksamhet. Vidare är SGU tillsynsmyndighet för kontinentalsockellagen.

Enligt 2025 års regeringsuppdrag 3. *Genomförande av delar av förordningen om nettonollindustrin avseende koldioxidlagring och koldioxidavskiljning (CCS)* ska SGU utreda och föreslå åtgärder kring hur tillståndprocessen kan effektiviseras i syfte att förenkla för företag. Syftet med regeringsuppdraget är att minska den administrativa bördan, underlätta tillståndsgivning och påskynda tillståndprocesserna för projekt som rör geologisk lagring av koldioxid.

I ett PM med rubriken *Strategiska projekt – Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om nettonollindustrin* (Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025a) föreslås det att SGU ska få föreskriftsrätt enligt förordning med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om nettonollindustrin. Enligt förslaget ska denna förordning träda i kraft 1 juni 2025.

Förslag till åtgärder

Det bör utredas om det finns behov av föreskrifter inom tillsyn av verksamheter som lagrar koldioxid utifrån ett regelförenklingsperspektiv. Vidare bör processen för tillståndsgivning av projekt som rör geologisk lagring av koldioxid ses över utifrån ett regelförenklingsperspektiv. Eventuella förslag på åtgärder bör beakta resultatet av det arbetet.

SGU bör även invänta att *Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om nettonollindustrin* träder i kraft.

Förväntade konsekvenser

Det är i nuläget oklart om föreskrift, vägledning eller övriga åtgärder inom koldioxidlagring kan leda till förenklningar för företag. Detta behöver utredas närmare i regeringsuppdrag enligt ovan.

Förslag till fortsatt arbete

Förslaget är att en utredning av behovet av föreskrifter och vägledning inom tillsyn, samt arbete med förslag på åtgärder som effektiviserar tillståndprocesserna, genomförs inom ovanstående regeringsuppdrag. Samverkan kommer behöva ske med Energimyndigheten och Tillväxtverket.

Handbok till konfliktmineralförordningen

EU har en lagstiftning för att främja ansvarsfulla inköp av mineral hos unionsimportörer, kallad EU:s konfliktmineralförordning ((EU) 2017/821). SGU ska enligt 2 § i förordningen om kompletterande bestämmelser till konfliktmineralförordning (2020:1187) utföra de uppgifter som en behörig myndighet har enligt konfliktmineralförordningen.

Konfliktmineralförordningen syftar till att importörer av 3TG-mineral (tenn, tantal, volfram och guld) ska ha en ansvarsfull anskaffning av dessa samt till att öka spårbarheten i leverantörsledet. Berörda aktörer av konfliktmineralförordningen är fysiska eller juridiska personer som importerar 3TG och som överstiger vissa volymtröskelvärden som fastställts förordningens bilaga I.

I egenskap av behörig myndighet utför SGU kontroller i efterhand av berörda unionsimportörer i Sverige. Resultatet av kontrollerna visar på vissa brister i efterlevnad av konfliktmineralförordningen. Det kan finnas okunskap om förordningen, speciellt bland små företag.

Förslag på åtgärder

SGU bör bevaka eventuella behov av regelförenklingsåtgärder. Det kan exempelvis finnas behov av att utreda om handbok riktad mot branschen behövs på området. Vidare bör SGU bevaka om man på EU-nivå överväger ändringar eller tillägg till förordningen.

Förväntade konsekvenser

Handbok för konfliktmineralförordningen förväntas bidra till enklare regelefterlevnad för importörer av 3TG-mineral. Detta skapar bättre förutsättningar för ansvarsfull anskaffning, förbättrad spårbarhet som i förlängningen kan bidra till mer hållbara investeringar.

Förslag till fortsatt arbete

Arbete med att utreda behov av handbok ingår lämpligen som ett led i arbetet med Redovisning av utförda undersökningsarbeten inom regeringsuppdraget *3. Näringslivsfrämjande* enligt SGU:s regleringsbrev 2024.

Framtagande och uppdatering av checklistor

SGU sammanställer olika checklistor med syfte att exempelvis förenkla sökning av information hos SGU eller förtydliga för verksamheter hur lagstiftningen ska tillämpas. Checklistorna kan till exempel användas inför en tillståndprocess för täkter eller för grundvattenbortledning, eller i samband med kommunal planering. Checklistorna visar bland annat vilka generella krav SGU har på innehåll i en verksamhets tillståndsansökan utifrån beskrivning av påverkan på grundvatten. checklistorna kan också fungera som hjälp för en kommun att hitta geologiska underlag till miljöbedömningar avseende den kommunala planeringen för infrastruktur eller vindkraftverk. Förutom att checklistorna kan hittas på publika webbsidor, så ingår hänvisar även SGU ofta till dem i de yttranden med vilka myndigheten besvarar remisser.

Förslag på åtgärder

Det finns ett behov av en översyn samt att samordna, uppdatera och på ett bättre sätt tillgängliggöra befintliga checklistor. Det kan även finnas behov av att upprätta checklistor inom områden som idag saknar sådana.

Förväntade konsekvenser

Uppdaterade checklistor kan underlätta företagens framtagande av tillståndsansökningar och i förlängningen finns därmed förutsättningar att effektivisera prövningar och göra tillståndprocesser mer förutsägbara. Inom kommunal och annan planering kan användningen av checklistor påskynda detaljplaneprocesserna och bedömningarna. I förlängningen bör detta leda till mer underbyggda bedömningar och även detta ger förutsättningar till effektivare och mer förutsägbara tillståndprocesser. Checklistorna kan också medföra att kontrollmyndigheten kan rikta sin tillsyn mot relevanta delar av verksamheten, vilket kan vara kostnadseffektivt för tillsynsmyndigheten och i förlängningen även för företagen.

Förslag till fortsatt arbete

SGU behöver genomföra en behovsanalys samt utvärdera befintliga checklistor. Utifrån resultat av behovsanalysen kan det vara motiverat att uppdatera, förbättra och harmonisera befintliga checklistor och eventuellt ta fram nya checklistor där det identifieras ett behov. Samverkan med andra myndigheter inom deras verksamhetsområde kan behövas.

Bilaga 2. Analys av förslag som berör SGU:s uppdrag

Bilagan presenterar förenklingsåtgärder inom områden som berör SGU:s uppdrag, men där SGU inte har eget mandat att genomföra åtgärder. Förenklingsåtgärderna behöver genomföras i samverkan med en eller flera andra myndigheter.

Grundvattenuttag som anmälningspliktig vattenverksamhet

Med nuvarande lagstiftning är det inte möjligt att anmäla vattenverksamheter som berör grundvatten. Alla grundvattenbortledningar som kan skada allmänna eller enskilda intressen genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena behöver därmed söka tillstånd (undantaget verksamheter som omfattas av 11:11 i miljöbalken). Beroende på det aktuella områdets förutsättningar för vattenuttag, kan relativt små volymer med grundvattenbortledning inverka på vattenförhållandena och därmed behöva tillståndsprövas. Pågående klimatförändringar medför dessutom fler perioder med ökad risk för vattenbrist i många områden, vilket förstärker ett vattenuttags påverkan på vattenförhållanden.

Nuvarande kunskap om grundvattenuttag är bristfällig. Därmed är informationen om tillgänglig mängd grundvatten i grundvattenmagasinet också bristfällig. Detta innebär att bedömningarna avseende kumulativa effekter av verksamheter försvåras vilket medför att processen för nya tillstånd till grundvattenuttag blir omständlig. Möjligheterna till att anmäla grundvattenverksamheterna som är av mindre omfattning skulle innebära att informationsunderlaget ökar och att processerna därmed kan förenklas.

I SOU 2024:98 föreslås ändringar i prövningssystemet som kan påverka regelverket för grundvattenuttag.

Förslag på åtgärder

Det finns behov av en utredning angående förutsättningar för att verksamhetsutövare på ett enklare sätt kunna tillståndspröva ett grundvattenuttag, till exempel genom anmälan till länsstyrelsen eller enligt förslag i SOU 2024:98.

Förväntade konsekvenser

Mer kunskap om vattenuttagen inom ett område förenklar för företag som behöver nya tillstånd till grundvattenuttag. En anmälningsplikt eller motsvarande för mindre grundvattenbortledningar medför därmed en resursbesparing för företag som söker tillstånd till uttag av grundvatten.

Föreslag till fortsatt arbete

Förslaget är att SGU inväntar hur förslaget om granskningsplikt i utredningen *En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98)* tas vidare.

Uppgifter från dricksvattenleverantörer till en databas

I redovisningen av regeringsuppdrag (LI2023/02884 och delvis LI2023/00381) om insamling av råvattendata föreslogs dels utvecklingen av en ny databas, dels en ny lag med syfte att dricksvattenleverantörerna ska lämna information om råvatten, dricksvatten och vattentäkten direkt till behörig myndighet.

För dricksvattendata finns det med nuvarande lagstiftning krav på den kommunala kontrollmyndigheten (LIVSFS 2009:13) om rapportering av vissa data till Livsmedelsverket. Kontrollmyndigheten behöver via tillsyn hämta informationen från dricksvattenleverantörerna. Detta är en omständlig och resurskrävande process, både för dricksvattenleverantörerna och kontrollmyndigheterna. Risken för brister och felaktigheter i den inrapporterade informationen är hög, då den först ska hanteras inom tillsynsmyndigheten innan den rapporteras till Livsmedelsverket. Med en samlad och lagstyrd insamling av information om råvatten, dricksvatten och vattenförsörjningskedjan finns möjlighet att effektivisera den nuvarande rapporteringen av information.

Förslag på åtgärder

En översyn av befintliga lagar för inlämning av dricksvattendata och en utredning om behov av nya regleringar kan genomföras under förutsättning att ett system för insamling av den önskade informationen om råvatten, dricksvatten och vattenförsörjningskedjan utvecklas.

Förväntade konsekvenser

Ett lagkrav på inlämning av information medför att hela processen med att rapportera information förtydligas. Ett förtydligande medför även att processen med informationsinhämtning kan effektiviseras och därmed bidra till kostnads- och resursbesparingar hos dricksvattenleverantörer, kommunala kontrollmyndigheter och Livsmedelsverket. Informationen kommer också att kunna användas för kontroll av dricksvattenförsörjningen och miljöövervakning, vilket ger stort mervärde för utvärdering av Sveriges miljötillstånd och rapporteringar till EU. Både dricksvattenföretag och andra företag kan ta del av miljöövervakningsdata inför till exempel tillståndsansökningar, men också för dricksvattenleverantörer att jämföra och effektivisera sin egen verksamhet.

Föreslag till fortsatt arbete

Det fortsatta arbetet är avhängigt utvecklingen av ett system för insamling och lagring av information om råvatten, dricksvatten och vattenförsörjningskedjan. Om systemet utvecklas finns det behov av sammanställning av förslag till regleringar. SGU behöver samverka med främst Livsmedelsverket och dricksvattenleverantörer, men även andra myndigheter som använder informationen samt analyslaboratorier.

Mineralstatistik i en samlad databas

Analyser av försörjningskedjor får en allt större betydelse i olika nationella och internationella sammanhang. Det är ökad efterfrågan på analyser utifrån ett beredskapsperspektiv, där tillgången till inhemskt producerade råvaror kan åskådliggöras. Därmed ökar behovet av mer tillförlitliga produktionsdata från verksamhetsutövare. SGU tar ut uppgifter om täktverksamheter via Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP). Det finns dock utmaningar i att göra rättvisande analyser på grund av att fel i uppgifterna eller att vissa uppgifter inte samlas in heltäckande på grund av att rapporteringen är frivillig. Detta medför att SGU inom några områden kompletterar analyserna med uppgifter från företag via andra kanaler, exempelvis via enkäter eller annan typ av kontakt med branschen. Dessa kompletteringar motsvarar dock inte alltid en samordnad insamling vad avser kvalitet eller kvantitet på informationen. Information från företagets egenkontroll på utsläppsdata ingår också i SMP. Förbättrad tillgänglighet till vissa uppgifter om verksamhetsutövare och deras egenkontroll i SMP kan bidra till effektiviseringar och i förlängningen lägre rapporteringsbörda för företagen. Exempelvis skulle data från verksamhetsutövarnas egenkontroll kunna inkluderas i den svenska miljöövervakningen om den fanns enklare tillgänglig i SMP.

Förslag på åtgärder

En ökad samordning mellan myndigheter är viktig för att möta nuvarande och kommande rapporteringskrav enligt CRMA, Förordningen om nettonollindustri ((EU) 2024/1735) och efterfrågan av uppgifter till nationella försörjningsanalyser. Även SMP:s användning för resultat från egenkontrollen behöver utredas och förstärkas.

Förslaget är att det bör utredas om minskad administrativ börda kan åstadkommas genom att myndigheter genomför en mer samordnad insamling av data från verksamhetsutövare. Det bör utredas om SMP kan användas för ändamålet. Vidare bör möjligheterna utredas för automatisering i rapporteringen samt tydligare specificering i SMP av vilka uppgifter som efterfrågas från verksamhetsutövare.

Förväntade konsekvenser

Både att samordna inhämtningen av uppgifter för analyser av försörjningskedjor mellan myndigheter och att automatisera företagets rapportering kan skapa förutsättningar för mer ändamålsenlig rapportering, vilket minimerar kortsiktiga administrativa kostnader. Försörjningsanalyser kan på lång sikt bidra till ökad resiliens som i förlängningen kan innebära minskade kostnader för företag. Med ökad information från verksamheternas egenkontroll i miljöövervakningen kan också fler företag få tag i relevant data inför till exempel tillståndsprocesser.

Förslag till fortsatt arbete

Naturvårdsverket och länsstyrelsen fick budgetåret 2024 i uppdrag att föreslå de författningsförändringar som krävs för en ny lösning på ett flexibelt system för hanteringen av miljörapporterna som motsvarar de krav som framtida EU-rättsliga krav och användarnas förväntningar ställer. SGU lämnade inspel och kommentarer på uppdragets rapportering för år 2024 och förslagsvis upprätthåller SGU en aktiv dialog om SMP med myndigheterna i regeringsuppdragets etapp 1 och i genomförandefasen av densamma.

Vidare har SGU ett regeringsuppdrag enligt 4. *Genomförande av EU-förordningen om kritiska råmaterial* i 2025 års regeringsbrev att förbereda metoder för identifiering och rapportering av projekt/centrala marknadsaktörer inom värdekedjan för kritiska råmaterial i samråd med berörda myndigheter. Ett förslag på ansvarsfördelning för värdekedjans respektive delar (utvinning, förädling och återvinning) ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast 1 april 2025. Förslag på åtgärd är att det inom det uppdraget tydliggörs att det kommer finnas behov av en samlad databas.

Proaktivitet inom regelverk på nationell nivå samt inom EU

EU-lagstiftningen påverkar företag och det är därmed viktigt med proaktivitet redan under förhandlingsfasen på EU-nivå. Genom att delta i samråd och dialog med svenska myndigheter och EU-institutioner kan kommande lagstiftning utformas på ett sätt som är praktiskt genomförbart och främjar konkurrenskraften med bibehållen miljönytta. Regelförenkling i lagstiftning på EU-nivå kan därutöver åstadkommas genom att i ett tidigt stadium identifiera målkonflikter mellan EU:s rättsakter. Identifieringen kan exempelvis motivera viss flexibilitet i regler som i sin tur gör det möjligt att balansera olika intressen och samhällsekonomiska värden mot varandra. Regelförenkling kan också åstadkommas genom ett mer sammanhängande regelverk, det vill säga regelverk utan överlappande regler eller utan risk för att företag åläggs göra dubbelarbete.

Att följa lagstiftningsprocessen från EU till nationell nivå är centralt för att förstå och påverka regelverkets utformning och nationella implementering. Deltagande på EU-nivå i ett så tidigt skede som möjligt är ett viktigt steg för att kunna påverka lagstiftning i syfte att förenkla för

företag. Lagstiftning på EU-nivå inleds oftast med att Europeiska kommissionen föreslår en lagstiftningsakt. Förslaget kan baseras på egna analyser, intressentdialoger eller initiativ från andra institutioner som Europaparlamentet eller Europeiska rådet. Vad gäller kommissionens egna analyser, intressentdialoger, kan SGU vara mer proaktiv genom samrådssynpunkter på Kommissionens publicerade initiativ, myndighetens pågående arbete inom internationella ramverk eller samarbeten i EU-finansierade projekt. Proaktivitet från myndighetens sida bör också finnas när lagförslag från kommissionen diskuteras och bearbetas av kommissionen, Europaparlamentet och ministerrådet. I förhandlingsarbetet kan myndigheten nås av remisser eller förslag på texter och övriga underlag med Sveriges utgångspunkter i förhandlingsarbetet.

När en akt har antagits blir den antingen en förordning, som är direkt tillämplig i alla medlemsländer, eller ett direktiv, som kräver att varje medlemsland införlivar reglerna i sin nationella lagstiftning inom en viss tidsram. När ett EU-direktiv antas är Sverige alltså skyldigt att implementera det i svensk lagstiftning. Regeringen kan tillsätta en utredning för att analysera hur direktivet bäst kan införas i svensk rätt. Utredningen kan involvera juridiska och samhällsliga experter samt intressenter. Myndigheten får utredningar på remiss och därmed är myndighetens yttrande på utredningens förslag också av betydelse för reglernas utformning.

Kopplat till Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) finns ca 50 EU-gemensamma vägledningarna och tekniska rapporter. Dessa är inte juridiskt bindande, men den granskning och uppföljning som EU utför av medlemsstaternas arbete för att uppfylla direktivet utgår ofta från metoder och specificeringar i dessa dokument. Framtagandet och uppdateringar av vägledningarna och tekniska rapporter sker ofta inom ramarna för EU-gemensamma arbetsgrupper som bemannas på frivillig basis av medlemsstaterna. Vägledningarna antas och beslutas av EU-kommissionen. SGU har både ansvarat för svenska yttranden och deltar aktivt i flera framtagningar och uppdateringar tillsammans med andra myndigheter och branschorganisationer. Detta har medfört anpassningar i de tekniska rapporterna och vägledningarna till svenska förhållanden.

Vidare finns ett antal standardiseringskommittéer under ISO, CEN och SIS. Inom ramen för arbetet inom standardiseringskommittéerna sker framtagande av och förändringar av befintliga standarder. I detta arbete kan det göras anpassningar till- och beaktade av svenska förhållanden.

Förslag till åtgärder

För att fånga upp förändringar i exempelvis kommande regelverk inom SGU:s områden behöver den pågående omvärldsbevakningen vara djupare och mer tvärsektoriell. SGU bör därför öka sin omvärldsbevakning vad avser bland annat regelverksprocesser på EU-nivå. Vidare bör en central funktion samla in information från SGU:s deltagande i expertgrupper och internationella organisationen avseende potentiella och framtida lagar, vägledningarna eller förordningar. Det är viktigt att SGU fortsätter arbeta aktivt i de arbetsgrupper där myndigheten finns representerad.

Förväntade konsekvenser

Proaktivitet utgör inte en regelförenkling i sig. Genom SGU:s arbete i EU-gemensamma arbetsgrupper finns det en bättre möjlighet till proaktivitet i beslut som berör förutsättningar för svenska företag.

Förslag till fortsatt arbete

Förslag på åtgärder för ökad proaktivitet läggs i delrapporteringen i regeringsuppdraget *3. Näringslivsfrämjande* enligt SGU:s regleringsbrev 2024.

SGU fortsätter att delta aktivt i det EU-gemensamma arbetet. SGU bör också vidta interna åtgärder för att förbättra det proaktiva arbetet inom exempelvis omvärldsbevakning, vilket i sin förlängning kan främja enklare och anpassade regler.